

Agronomická
fakulta

ZS 2016/2017, Brno
Připravil: Antonín VAISHAR

PROMĚNY MĚSTA 3

VNITŘNÍ MĚSTO

VNITŘNÍ MĚSTO

- Prostor mezi historickým jádrem a předměstími
- Vznikl zpravidla v období industrializace (v našich podmínkách mezi polovinou 19. století a 2. světovou válkou)
- Skládá se zpravidla z rezidenčních čtvrtí různého charakteru, průmyslových čtvrtí a sociální infrastruktury
- Obsahuje i veřejné prostory a zeleň

PROBLÉMY VNITŘNÍCH MĚST

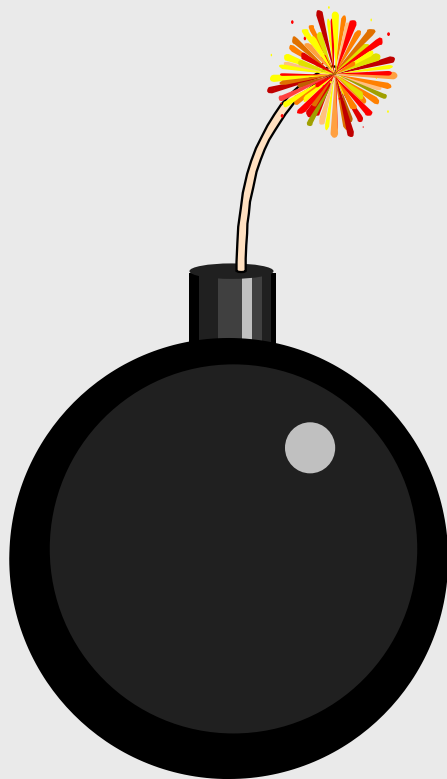

Smíšené funkce vnitřních měst

- Rezidenční funkce různého typu; vyšší hustota obyvatelstva
- Průmyslová funkce (dnes částečně brownfields)
- Celoměstské a nadměstské služby
- Radiální i tangenciální doprava, parkování
- Prostory pro denní rekreaci (parky, zeleň u občanské vybavenosti)

Možné problémy vnitřních měst

- Demografické změny: stárnutí, změna struktury domácností
- Vliv suburbanizačních procesů - odchod určitých vrstev na okraj města
- Chátrání části bytového fondu, kumulace sociálně problémových obyvatel

Hodnota a význam subcentrálních zón

- Smíšenost zón - život ve dne i v noci
- Architektonická hodnota části domovního fondu
- Nutnost pro fungování města

DIFERENCIACE VNITŘNÍCH MĚST

- Obytné zóny vyšší třídy - vilové čtvrti s vlastní zelení v Brně často na hranách svahů (Pisárky, Černá Pole, Masarykova čtvrť)
- Obytné zóny střední třídy - bytové domy vyšší kategorie se zelení ve vnitroblocích (Veveří, Ponava, Lužánky)
- Obytné zóny průmyslových čtvrtí – bytové domy nižší kategorie, pavlačové domy bez zeleně (Trnitá, Zábrdovice)

OBYTNÉ ZÓNY VYŠŠÍ TŘÍDY

- V Brně i součást světového dědictví UNESCO (Tugendhat), ale i řada dalších vil

OBYTNÉ ZÓNY STŘEDNÍ TŘÍDY

- Byty vyšší kategorie
- Úloha vnitrobloků

OBYTNÉ ZÓNY NIŽŠÍ TŘÍDY

- Původně dělnické čtvrti v blízkosti továren, později koncentrace sociálně problémových obyvatel

BLOKOVÁ ZÁSTAVBA, ULICE

- Tradiční zástavba vnitřního města se skládá z ulic a bloků
- Vnitroblok (dvůr) vytváří (zpravidla) poloveřejný prostor, mimořádně významný pro sociální prostředí – umožňuje komunikaci v rámci sousedství
- Ulice umožňuje jasnou orientaci, nabízí pohledy do výkladů obchodů a služeb; představuje na druhé straně jisté nebezpečí střetů
- Blokovaná zástavba je zpravidla nejefektivnější z hlediska hustoty obyvatelstva

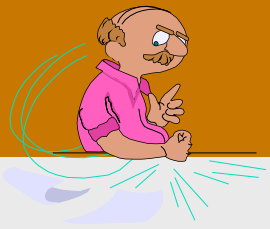
GENTRIFIKACE

- Definice: *Pohyb lidí vyšších společenských vrstev z venkova do vnitřních měst*
- Obsah: Asanace nekvalitních částí města (proluk, devastovaných obytných či jiných objektů) a výstavba nových komplexů bydlení, maloobchodu, služeb, stravování apod.
- Dříve zde bydlící nižší sociální vrstvy jsou vytlačovány jednak cenami, jednak ochrankami; otázka je, kam

Brno: příklady gentrifikace

- Definice: ***Reurbanizace je proces restrukturalizace vnitřních částí měst s cílem zachování hlavní městské funkce: být jádru kulturní identity***
- Obsah: návrat obytné funkce (zlepšení demografické struktury residentů) při zachování smíšeného funkčního charakteru

REURBANIZACE (Stadterneuerung)

Budoucnost vnitřních měst

- Alternativa 1: ponechání vlastnímu osudu, riziko rozpadu organizmu měst
- Alternativa 2: gentrifikace; likvidace vybraných starých částí, vznik nových sociálně monofunkčních částí nelze aplikovat obecně
- Alternativa 3: reurbanizace; využití starých hodnot pro návrat obytné funkce při zachování smíšeného charakteru

Brněnské vnitřní město

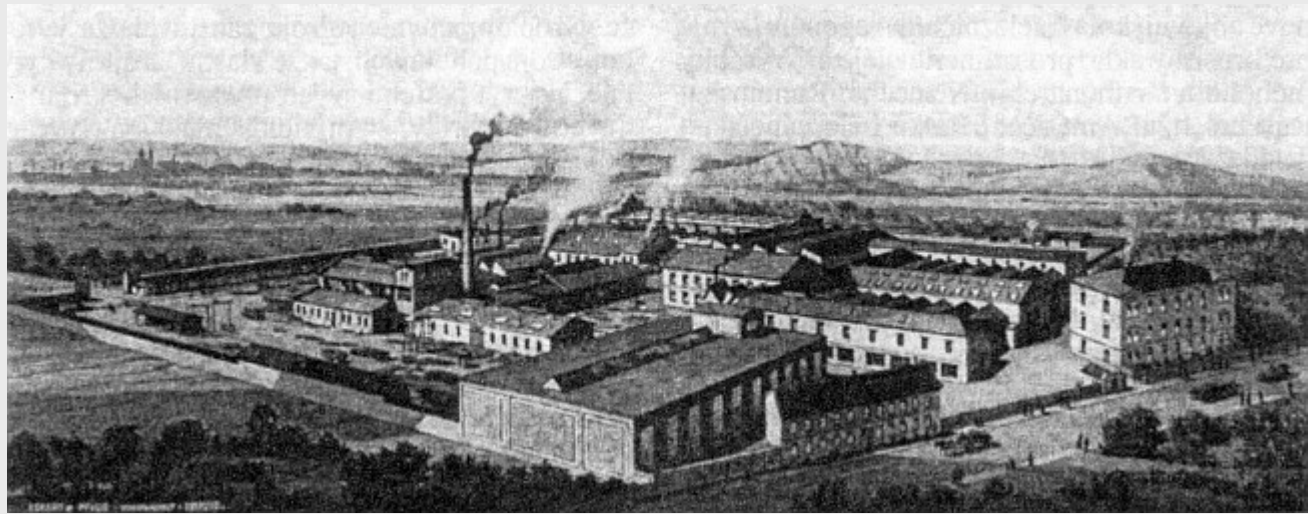

STARÉ INDUSTRIÁLNÍ ČÁSTI

Zásady lokalizace první druhé průmyslové zóny

- První průmyslová zóna: vazba na vodní toky (v Brně na Svitavu a Ponávku)
- Příčina: energetický a surovinový význam vody
- Druhá průmyslová zóna: vazba na železniční nádraží (v Brně i na energetický uzel na Radlase)
- Příčina: snadné zavlečkování

Restrukturalizace průmyslu - příčiny a důsledky

- Zvýšení produktivity práce: přesun pracovních sil do terciérních odvětví (postindustriální společnost)
- Změna energetické báze a dopravních podmínek: změna lokalizace průmyslu
- Energetická krize 70. let: přechod od těžkého průmyslu k vyspělým technologiím - změny velikosti a typu budov a areálů
- Opouštění starých průmyslových zón a vznik nových mimo vnitřní města a ve vazbě na dálnice

BROWNFIELDS

- Možnosti přestavby starých průmyslových zón (ale i kasáren, železničních zařízení apod.):
- Likvidace nebo podstatná rekonstrukce dražší než výstavba na zelené louce
- Napojení starých průmyslových zón na silniční dopravu problematické
- Obava ze starých ekologických zátěží
- Důsledek: vznik brownfields a výstavba nových průmyslových areálů na okrajích měst

Nové funkce starých průmyslových zón

- Hlavní výhoda: poloha v rámci měst
- Alternativa 1: zbourání a výstavba nových objektů
- Alternativa 2: využití jako podnikatelský park pro řadu malých a středních firem
- Alternativa 3: odstranění starých zátěží a využití po rekonstrukci pro bydlení, ubytovací služby nebo kulturní centra
- Problém: vlastnické vztahy a investor

Příklad z Brna

(<http://www.vankovka.cz>)

VANKOVKA

BRNO

Historie

- Původní struktura z 18. století: průmysl textilní, kožedělný, potravinářský
- Výstavba 13 předměstí včetně první dělnické kolonie v Rakousku
- Chaotická výstavba vně hradeb zbořených až 1809
- Manufaktury se změnilly v továrny a vrostly to rezidenčních areálů
- Situaci komplikovalo rozdrobené vlastnictví feudálů a církve

DALŠÍ ROZVOJ

- Na přelomu 18. a 19. století produkovalo Brno 22 % textilní výroby monarchie
- Železniční spojení od roku 1839 – od té doby blokuje železnice rozvoj města směrem na jih a východ
- Strojírenský boom na konci 19. století
- Přelidnění dělnických předměstí – výstavba pavlačových domů
- Výstavba energetického uzlu: plynárna (1848), elektrárna (1898), první rakouská spalovna odpadu (1905) největší evropská teplárna (1930)

Průmyslová architektura

POSVITAVSKÁ ZÓNA DNES

- Vznik řady brownfields (MOSILANA, pivovar BRIESS, pobočka ZETORu, ZBROJOVKA, MITOP – koberce, VLNĚNA, slévárna ŠMERAL, První brněnská strojírna, jatka)
- Využití různé: koncentrace malých a středních podniků, bydlení, komerční funkce, jiná produkce
- Obyvatelstvo nižšího sociálního statutu, ale ne depopulace
- Minimum veřejné zeleně a ostatních prostorů pro volný čas

DĚKUJI ZA POZORNOST

